

Het einde van de warme fase voor Arcelor-Mittal-Luik?

Michel Capron

De ongekende brutaliteit waarmee op 13 oktober de directie van Arcelor-Mittal (AM)-Luik de beslissing aankondigde om de meeste installaties van de warme fase te sluiten, kwam zo hard aan dat dit het effect van een valbijl had. Deze beslissing treft niet alleen de 581 staalwerknemers (361 arbeiders en 220 bedienden) en hun gezinnen, maar naar schatting ook een duizendtal werknemers in de onderaanneming. Dit betekent een van de hardste slagen die de staalindustrie in Wallonië ooit te verwerken kreeg.¹ De beslissing illustreert goed hoe de eerste staalfabrikant ter wereld overwegend door een zuiver financiële² strategie wordt voortbewogen: elke niet winstgevend geachte activiteit zal op den duur moeten verdwijnen, zeker als een periode van laagconjunctuur met overcapaciteit dreigt en de risico's van de overproductie de verkoopprijzen van staal onder druk zetten, waardoor ook de winstgevendheid van de groep in gevaar komt. Dat alles vraagt om nadere uitleg.

Reeds in het begin van 2003 had Arcelor de bedoeling om de Luikse hoogovens (HO's) te sluiten, omdat men ze te duur vond. In 2006 startte AM slechts HO B op. Vanaf november 2008 wisselde AM, dit al naargelang de conjunctuur, sluitingen af met het terug opstarten van HO's. Na twee besparingsplannen die de warme fase troffen, werd een terugkeer naar de duurzame rendabiliteit verwacht. Daar de objectieven van deze plannen, dit ondanks de door de arbeiders geleverde inspanningen, niet werden gehaald, werd daarom tot de sluiting besloten, ook al omdat de laagconjunctuur dreigde langer te duren. In zijn geheel genomen waren de twee HO's – ook al waren ze tijdens de periodes van hoogconjunctuur rendabel – in de ogen van de groep AM onvoldoende rendabel. Men had hogere winstgevendheid verwacht. Vandaar

Er is dus nog een zekere toekomst voor de staalindustrie in Wallonië, ook al bevinden de beslissingscentra zich al geruime tijd niet meer hier.

de definitieve sluiting van de twee HO's in een periode van laagconjunctuur. Ingeval van een hernemende vraag kon AM over voldoende winstgevendere HO's elders in Europa beschikken. Men kon daarom verder zonder de twee HO's in Luik.

De staalarbeiders zagen dat echter anders.³ Daarom eisten ze tijdens een eerste bijeenkomst op 28 oktober om de Renaultprocedure op te starten, dat de directie van haar kant klare taal zou spreken over de effectieve niet-winstgevendheid van de warme fase.

Om de geschiedenis van deze sluiting te verhelderen zal ik vooreerst ingaan op de voortekenen die de bedreiging voor de warme fase van AM-Luik aankondigden. Dan ga ik in op de directe context van het sluitingsbesluit. Ik zal daarna het profiel van mogelijke scenario's schetsen, evenals de eerste acties van de staalarbeiders bespreken, om het daarna in het kort over de toekomst van de staalindustrie in Wallonië te hebben.

Bedreigingen, daarna stilleggingen

Vanaf 2001 zijn de continentale ligging en de geografische verspreiding van de installaties van Cockerill Sambre (CS) te Luik goed voor problemen. In mei 2001 vermeldde een audit van McKinsey over CS-Luik een duidelijke hogere kostprijs in vergelijking met de aan zee gelegen staalfabrieken. Dat deed Usinor bij CS-Luik ingrijpen door het Plan Delta in werking te stellen, ten einde zowel de productiviteit te verbeteren als om door middel van

prepensioenen arbeidsplaatsen op te heffen. Als tegenprestatie had Usinor zich ten aanzien van de Sogepa er toe verplicht om bij de fusie die toen tot de schepping van Arcelor zou leiden op straffe van boetes vóór 2006 de HO 6 te Seraing⁴ weer in werking te stellen. De fusie tussen Usinor, Arbed en Aceralia zou slechts begin 2002 effectief worden, dit mede als gevolg van o.a. de eisen door de Europese Commissie gesteld en wegens het openbare bod tot aandelenruil tussen de drie fusiegroepen bij de vorming van Arcelor. Even na de vorming van deze nieuwe groep zette afgevaardigd bestuurder G. Dollé de continentale vestigingen van Arcelor onder druk door vanaf juni 2002 elke strategische investering te bevriezen en door in september 2002 CS-Luik als de slechts presterende vestiging te bestempelen. Tevens meldde hij, dit gezien de overcapaciteit in de platte producten in Europa, dat er begin 2003 over de HO te Luik een beslissing zou worden genomen. Deze verklaringen leidden tot ongerustheid bij het gemeenschappelijk vakbondsfront dat tevergeefs de regionale minister van economie S. Kubla trachtte te overtuigen om, daar het terug in bedrijf nemen van HO 6 problematisch was geworden, CS op te kopen en om daarna uit te kijken naar een overname door een andere industriële partner.

Men kent het vervolg.⁵ Op 14 januari 2003 meldt de raad van bestuur van Arcelor de sluiting van de twee HO's te Luik voor 2005-2006. Daarna wordt, gezien de sterke vakbondsreactie en een zekere tegenstribeling van de Waalse regering, de sluiting van de HO's over een langere periode uitgesmeerd. Aldus zal HO 6 van Seraing in april 2005 worden gesloten en HO B van Ougrée pas in 2009.

Na een spannend verlopen openbaar bod op de aandelen⁶ verzekert de Indische groep Mittal zich in juli 2006 van de controle over Arcelor waardoor de groep ArcelorMittal (AM) wordt gevormd. Zijn CEO L. Mittal wordt in Luik als de “redder” van het geïntegreerde staalbedrijf onthaald, ook al verstrekt hij er ten aanzien van de warme fase geen formele garanties. Daarna maakt men, al naargelang de evolutie van de conjunctuur in het staal, een “stop-and-go”-politiek ten aanzien van de HO's in Luik mee. Ter overweging hier: de HO B wordt tot in november 2008 in bedrijf gehouden. Hij zal tijdelijk worden stilgelegd (in de “mottenballen” gedaan) en daarna in april 2010 heropstarten. Hij zal in juni 2011 weer voor een partiële revisie worden stilgelegd. Daarna, in juli 2011, kondigt AM aan dat hij voor het begin van 2012 niet meer in bedrijf zal worden genomen. HO 6 te Seraing zal in februari 2008⁷ in bedrijf worden genomen, alvorens in november 2008 weer in de motenballen te worden gelegd. De andere installaties van de warme fase (de staalfabriek, de continu-gieterij en de walserij van Chertal) zullen dezelfde behandeling ondergaan. De twee HO's zijn dus daadwerkelijk variabelen in de aanpassingspolitiek van AM geworden, dit al naargelang de schommelingen in de staalconjunctuur in Europa. Dat zal ten andere ook het geval zijn voor de andere continentale HO's (Florange, Bremen, Eisenhüttenstadt) die eveneens als te duur worden aangemerkt.

Gezien deze opeenvolgende bikkensprongen kan men de ongerustheid en de woede van de Luikse staalarbeiders begrijpen. Zij

worden tussen economische werkloosheid en overplaatsing naar de koude fase geslingerd. Het is inderdaad vanaf 2002 dat men er ook de onzekerheid rond de toekomst van de warme fase te Luik en de overlevingskansen van de geïntegreerde staalindustrie kan aanvoelen. Tijdens de periodes van het stilleggen van de HO's werd de koude fase – waarvan AM met graagte de hoge kwaliteit van de producten onderstreepte – afhankelijk van de aanvoer vanuit Duinkerke, dit met alle ermee gepaard gaande ongewissheden (transport, kwaliteit van het staal, enz.). Ten andere, in november 2009 meende de toenmalige directeur van AM-Luik, F. Degée, dat, gezien de te grote verspreiding van de installaties, de warme fase op de middellange termijn zou kunnen worden gesloten.⁸ In het rapport van Laplace⁹ werd deze geografische spreiding ten andere als de belangrijkste handicap van de warme fase te Luik aangeduid, dit wegens de ondoelmatigheid bij het hergebruik van het cokes- en het hoogovengas voor de ovens bestemd voor het opwarmen van de bramen in de walse-rij van Chertal. In 2010 verplichtte AM er zich toe om 110 miljoen euro te investeren in het verbeteren van de warme fase, een belofte die niet werd nagekomen. Vandaar dat de toestand van de warme fase erg problematisch bleef, dit ondanks het in 2009 in werking treden van het Plan Speed Up om met het oog op 2011 door middel van meer flexibiliteit, polyvalentie en productiviteit en bepaalde salarisrestricties in alle sectoren 250 miljoen euro te besparen, om aldus het kostenverschil met de maritieme vestigingen¹⁰ te verminderen.

Een brutale beslissing

Gezien de verslechtering van de staalconjunctuur en wegens met name de stijgende invoer vanuit China en de Oost-Europese landen, kondigt AM in september 2011 een besparingsplan van 1 miljard euro in de sector van de platte producten in Europa aan.¹¹ Daardoor volgen niet alleen tijdelijke sluitingen van HO's in de voornoemde continentale vestigingen, maar ook te Sestao en te Madrid in Spanje. Eveneens worden in de lange producten een elektrische staalfabriek en twee walserijen te Schiffange en te Rodange stilgelegd. Gezien deze toestand geven de Luikse staalarbeiders lucht aan hun hevige ongerustheid, en wel vanaf 3 oktober door middel van een staking die onder de arbeiders van HO B uitbreekt en die zich daarna over heel AM-Luik uitbreidt. Ze eisen tevens het in dienst houden van alle tijdelijke arbeiders (van wie er 21 zopas werden “afgedankt”), de betaling van de niet-gewerkte zondagen tijdens de periode van economische werkloosheid, evenals duidelijke informatie ten aanzien van de toekomst van de warme fase.¹² De directie weigert te onderhandelen en zes directieleden worden gedurende 24 uren te Flémalle “gegijzeld”. Na een week staken wordt op 11 oktober het werk weer hervat. De directie heeft ten slotte aanvaard om de 21 tijdelijke arbeiders te reïntegreren en de overplaatsing van arbeiders van de warme afdeling naar de koude afdeling te activeren, in plaats van de gevraagde vergoedingen te betalen. Daarna volgt de gevreesde mokerslag: op 13 oktober in de morgen kondigt de directie van AM-Luik in de ondernemingsraad de beslissing van de groep aan om de twee HO's, de sinterinstallatie, de staalfabriek en de continu-gieterij definitief te sluiten; alleen de cokesoven en de warmwalserij van Chertal zullen worden behouden. 581 staalarbeiders worden hierdoor getroffen en men schat dat bij de onderaannemers dit aantal ten minste het dubbele zal bedragen. Deze schandalige beslissing, want die werd wel degelijk vóór het akkoord van 11 oktober genomen, lokt de woede en de opstandigheid van de arbeiders uit en verwekt in de Waalse politieke wereld verontwaardiging. De vakbonden eisen, tegen alles en iedereen in, het behoud van de geïntegreerde staalfabriek te Luik en ze spreken zich uit ten gunste van een “nationalisatie”. De Waalse regering zegt alle oplossingen

te willen bekijken, om zodoende beter het hoofd te kunnen bieden aan een beslissing die men als “catastrofaal”¹³ kwalificeert. Haar manoeuvreerruimte is nochtans erg beperkt, zoals zal blijken uit de mogelijke scenario’s.

Mogelijke scenario’s

Het eerste scenario dat voor de geest komt, is uiteraard dat van een overname van de gesloten installaties door de Waalse regering, dit met het oog op het aantrekken van een nieuwe industriële overnemer. Dit scenario botst echter, behalve dat het elke optie voor een geïntegreerde staalfabriek uitsluit, onmiddellijk op een onoverkomelijke hinderpaal: AM weigert om van de betreffende installaties afstand te doen ten einde zo elke overcapaciteit in het aanbod te voorkomen, want dat laatste zou op zijn eigen verkoopprijs drukken. De groep zegt nochtans bereid te zijn om de kosten van de bodemsanering en andere vergoedingen op zich te willen nemen. Minister Marcourt wanhoopt niet om AM op deze weigering te doen terugkomen, maar naar mijn mening is deze hoop nogal ijdel. Laten we er hier echter toch maar van uitgaan dat men de gesloten installaties kan overnemen. In dat geval zit men wel met installaties die moeten worden gereactiveerd – vandaar een kostprijs van meerdere tientallen miljoenen euro –, zonder daarbij nochtans over een basisvoorziening, te weten een cokesoven, te kunnen beschikken. Men zal dan verplicht zijn om op de markt tegen fluctuerende en alleszins hoge prijzen cokes te kopen. Ten slotte zou de productie zonder warmwalserij uit bramen bestaan, d.w.z. uit banale halffabrikaten. Het hele systeem zou nochtans niet kunnen functioneren zonder de inbreng van een vreemde industriële overnemer. Het voorbeeld van Carsid te Marchienne kan hiervan getuigen.¹⁴ Het tweede onderdeel in dit scenario betreft de toekomst van het koudstaal: al is op dit moment AM tevreden over de beklede producten, dan nog zweeft, in geval AM wel of niet de walserij van Chertal wil blijven gebruiken, een vraagteken rond de aanvoer – met alle haken en ogen – van bramen en rollen (bobines) vanuit Duinkerke, dit al naargelang het conjunctuurverloop én de bezettingsgraad van de installaties van Duinkerke die eveneens de vestiging van Florange moeten bevoorraden, omdat de HO’s daar tijdelijk zijn stilgelegd.

Omdat het eerste scenario op de weigering van AM botst, veronderstelt het tweede scenario dat men zich op een reconversie van de ontmantelde vestigingen van de warme fase moet richten. De Waalse regering is gerechtigd om een bodemsanering te eisen¹⁵ die aan de groep AM tussen de 600 miljoen en 1 miljard euro kan kosten, en om aan AM een uitvoeringstermijn op te leggen ten einde zodoende daarna (na aankoop) over terreinen (men spreekt van 300 ha) voor nieuwe activiteiten te kunnen beschikken. Dat stelt de vraag rond de economische reconversie, waarbij de Waalse overheden en de Luikse instellingen (Meusinvest, SPI, enz.) eens te meer, met een zekere vertraging, bij betrokken dreigen te worden. De GRE (Groupement de redéploiement économique liégeois) die met dat doel in juni 2004 samen met de “levende krachten” van het bekken werd opgericht, heeft zich inmiddels als perfect ondoelmatig betoond. Men mag altijd hopen dat de UDIL (Union pour le développement de l’industrie liégeoise), waarvan minister Marcourt in september de scheping heeft aangekondigd en die met name met onderzoek en innovatie belast is, doelmatiger zal blijken te zijn. Ten andere, voor minister Henry kan er geen sprake meer van zijn om voor 2012 CO₂-quota aan Mittal toe te kennen, terwijl minister Nollet de opschorting van een onderzoekscontract van 4 miljoen euro met AM heeft aangekondigd. Van de andere kant zou men de synergieën tussen het CRM (Centre de Recherches Métallurgiques) en het Luikse laboratorium van AM in vraag kunnen stellen, of, in het andere geval, kunnen

eisen dat hun beider onderzoeksresultaten in Wallonië worden geïnvesteerd. Daar komen nog enkele tientallen miljoenen euro aan toegekende overheidssteun bij, met name dan voor onderzoek, die men nog moet zien te recupereren. De Waalse Regio heeft een voorziening van 150 miljoen euro aangelegd om de problemen van AM Luik op te vangen. Men mag veronderstellen dat ze die nodig zal hebben.

Ten andere, het sociale scenario voor na de sluiting is nog niet uitgetekend. Tijdens de eerste vergadering op 28 oktober van de ondernemingsraad voor het in gang zetten van de Renaultprocedure hebben de vakbondsafgevaardigden vooral precieze en legitieme vragen gesteld over de werkelijke toestand van AM in België en in Wallonië, over de reële situatie van de warme fase, enz. Vervolgens zal men ongetwijfeld een sociaal plan moeten opstellen. AM heeft gepreciseerd dat er geen naakte ontslagen zullen vallen. Maar men kan moeilijk bevatten hoe men de meerderheid van de arbeiders uit de warme fase zou kunnen reclasseren in ofwel het koudstaal, ofwel in bijvoorbeeld Industeel (te Charleroi) dat niet op volle kracht werkt en dat op tijdelijke arbeidskrachten beroep doet. Daar zal men dus geen groot aantal staalarbeiders uit Luik kunnen opvangen. Men zal dus beslist zijn toevlucht tot ofwel maatregelen voor prepensionering moeten nemen, ofwel tot het oprichten van reconversiecellen (die men eveneens zou moeten openstellen voor de werknemers in de onderaannemingsbedrijven). Het is duidelijk dat ook dáár de werknemers

het recht hebben om van AM maximale schadeloosstellingen te eisen.

Hierop hebben de Luikse vakbonden met een afgemeten beslistheid gereageerd en ze lijken daarbij voor een gefaseerde tegenactie te kiezen. Een manifestatie op 26 oktober te Seraing bracht 10.000 personen op de been: behalve de arbeiders van AM waren ook werknemers van andere bedrijven in het bekken en afgevaardigden van Sidmar en Florange present. Ze lieten hun strijd lust tegen de politiek van de groep AM blijken. De Luikse staalarbeiders zullen op 7 december te Brussel meedoen aan het organiseren van een Europese manifestatie van staalarbeiders van alle vestigingen van AM. Ten andere, op 30 oktober hebben de staalarbeiders de laadkaaien voor cokes bestemd voor Duinkerke geblokkeerd om zodoende tegen het ontslag, dit in weerwil van de eerder door AM aangegane verbintenis, van 19 van de 21 tijdelijke werknemers te protesteren die op 11 oktober weer waren aangeworven. Dit incident heeft het syndicale wantrouwen ten aanzien van AM alleen maar doen toenemen. Andere acties zouden beslist moeten volgen.

Een mogelijke toekomst voor de staalindustrie in Wallonië

Het Luikse staalbekken bevindt zich vandaag in een kritieke toestand. Niet alleen zal de warme fase worden gesloten, maar de vakbondsmensen vrezen ook voor de overlevingskansen van de koude fase. De directie van AM-Europe waagt het

nochtans om een zekere toekomst (maar voor hoe lang?) voor het koudstaal met zijn gegalvaniseerde en beklede producten van hoge toegevoegde waarde te voorspellen (o.a. via de bekledingstechniek Arceo die van luchtledigheid gebruikmaakt en waarvan men de toepassing op industriële schaal verwacht) wegens de bevoorrading met lagere kosten vanuit Duinkerke.¹⁶ Voor wat de andere vestigingen van AM betreft, maakt Industeel te Charleroi het, ondanks de conjunctuur, redelijk goed wegens zijn specialisering in sterke plaat en speciaal staal van hoge kwaliteit bestemd voor een erg specifieke cliëntèle. Aperam te Châtelet dat AM begin 2011 (met ALZ-Genk) had gefilialiseerd door de productie van inox (roestvrij staal) te externaliseren, kende op 5 oktober een staking als gevolg van de aankondiging van het verlies van 46 arbeidsplaatsen (op 730) voor het einde van 2012. De Europese sector van inox is ongetwijfeld op weg naar een hergroepering als gevolg van de inzinking van de markt, hetgeen de arbeiders mag verontrusten. Laten we ons ten andere beperken tot het essentiële. Ook al mocht de groep Duferco terug winst maken, dan nog blijft Carsid stilliggen in afwachting van een overnemer. De groep Novolipetsk (NLMK) kondigde zelf tegelijk een tijdelijke vermindering van de productie te La Louvière aan én het opstarten te Clabecq van een nieuwe eenheid voor de productie van anti-abrasieve sterke en dunne plaat met een hoge elasticiteitsgraad. Onder de huidige geproduceerde staalproducten zijn het ongetwijfeld de nicheproducten die een precieze cliëntèle op het oog hebben

(zoals dat het geval is met Industeel en Clabecq) die de toekomst van de staalindustrie in Wallonië hebben. De CRM te Sart Tilman zou een hoofdrol bij de innovatie en het verwerven van brevetten moeten spelen. Die zou men in de walsenrijen van Clabecq en La Louvière en in de koudwalserijen en de installaties voor bekleed staal te Luik en elders kunnen toepassen, zonder het in bedrijf nemen van nieuwe productielijnen daarbij uit te sluiten.

Er is dus nog een zekere toekomst voor de staalindustrie in Wallonië, ook al bevinden de beslissingscentra zich al geruime tijd niet meer hier. Dat zal de multinationale groepen die de staalindustrie in Wallonië controleren, nochtans niet beletten om deze innovaties toe te passen, op voorwaarde dat deze aan hun activiteiten hier een meerwaarde verlenen.

2 november 2011

(Vertaling: André Mommen)

Noten:

¹ Over de evolutie van de staalindustrie in Wallonië sinds de jaren 1970, zie M. Capron, "Les métamorphoses de la sidérurgie", *Des Usines et des Hommes, Revue annuelle de l'asbl Patrimoine Industriel Wallonie-Bruxelles*, nr. 3, 2011, blz. 16-23.

² De industriële strategie van AM met de aankoop van kolen- en ijzerproducenten en de opkoop of schepping van bepaalde productie-eenheden, hoofdzakelijk in de opkomende landen, is in feite onderhevig aan de imperatief van de financiële winstgevendheid.

³ Zie o.a. het dossier "Sidérurgie", *Syndicats*, nr. 18, oktober 2011, blz. 7-10.

⁴ Zie hierover M. Capron, "La sidérurgie en Wallonie entre Usinor, Duferco et Arcelor", *Courrier Hebdomadaire, CRISP*, nr. 1786-1787, 2003, blz. 45-57.

⁵ Zie M. Capron, a.w., blz. 66-77.

⁶ Over de wederwaardigheden van dit openbaar bod, zie F. Gilain, *Mittal-Arcelor. Les dessous du bras de fer*, Brussel: Jourdan Éditeur, 2006.

⁷ Na het verkrijgen door AM van bijkomende CO2-quota. Zie B. Denis, "La relance de la phase à chaud de la sidérurgie liégeoise", *La Revue nouvelle*, mei-juni 2008, blz. 11-14.

⁸ Interview in *Le Soir*, 21-22 november 2009. Zie ook M. Capron, "La sidérurgie en Wallonie entre craintes et espoirs", *La Revue nouvelle*, juli-augustus 2010, blz. 11-14.

⁹ Laplace Conseil, "Atouts et défis de l'Acier Wallon au 21ème Siècle", November 2009.

¹⁰ Dit verschil zou van 100 tot 50 euro per ton zijn gedaald.

¹¹ Tegelijkertijd strekt AM zich over de vier windstreken uit: versterking van de vestiging in Kazakstan, een joint venture in Saoedi-Arabië voor de productie van buizen, aankoop van een kolenmijn in Liberia, opening van een ijzererts-mijn bij de Noordpool met minachting voor de milieuschade, en dat alles met het oog op een verdoorgedreven verticale integratie.

¹² De frustratie is daarbij nog groter daar de staalarbeiders zich aan de veelvuldige dwangmaatregelen van het Plan Speed Up hebben onderworpen zonder hiervan concrete resultaten te hebben gemerkt.

¹³ De consultants Laplace en Syndex (die de vakbondsafgevaardigden in de Europese ondernemingsraad van AM adviseren) worden belast met het actualiseren van de audit van 2009.

¹⁴ Voor de HO van Carsid toonde zich A. Gozzi, de CEO van Duferco Belgium, relatief optimistisch. Hij heeft zich tot juni 2012 de tijd gegund om een overnemer te vinden. Wat dat betreft wijst hij op drie potentiële overnemers: een Oekraïense groep, de Thaise groep Sahaviriya Steel die reeds een installatie van Tata Steel in Groot-Brittannië heeft overgenomen, en de Italiaanse groep Marcegaglia. Echter, in tegenstelling tot Luik is Duferco met de hulp van de Waalse overheid bereid te investeren in het gedeeltelijk herstellen van de cokesoven van Marchienne, in het terug in werking stellen van de HO, en om bij ontstentenis van een overnemer 65 miljoen euro in de reconversie van de vestiging van Carsid via de maatschappij Duferco Diversification te investeren. Desondanks blijft de kostprijs van de bramen van Carsid hoger dan het gemiddelde op de markt ...

¹⁵ Dat lijkt niet al te veel problemen aan AM te stellen, zelfs als men over de prijs van de bodemsanering gaat onderhandelen. Van de ene kant geniet de groep, via haar filiaal AM Finance and Services Belgium, ruim van de notionele interessen. Van de andere kant, en dat komt ongetwijfeld door een zuivere samenloop van omstandigheden, heeft de groep AM zich zopas teruggetrokken uit een joint venture aangegaan met de Amerikaanse groep Peabody Energy voor het nemen van een meerderheidscontrole over Macarthur Coal, een van de leiders in de productie van gepulveriseerde kolen geschikt voor cokesovens. De verkoop van de participatie van 16 procent in Macarthur Coal heeft 1,152 miljard euro aan AM opgeleverd ...

¹⁶ Zie het interview van R. Himpe, directeur van het platte staal van AM in Europa, in *L'Écho*, 15 oktober 2011.